YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / IYUL / 7-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
II-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

GERMANIYA VA XITOY TAJRIBASI ASOSIDA O‘ZBEKISTONNING YASHIL EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 12
To‘xliyeva Gulrux Dovron qizi
Djurayeva Rano Abdullayevna

TASHKILOT MUVAFFAQIYATIDA XODIMLARNI BOSHQARISH VA KUCHLI JAMOANING O‘RNI 24
Abdullayeva Dinora Abduali qizi

YASHIL ISH O‘RINLARINING IQTISODIY AHAMIYATI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SOHASIDA YASHIL ISH O‘RINLARI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI 28
Rahmatova Nargizaxon A’zamxonovna
Atoyev Navro‘zbek Rinatovich

YO‘L XO‘JALIGI SOHASINI MOLIYALASHTIRISH HAMDA YO‘L AKTIVLARINI BOSHQARISHDA XALQARO TAJRIBA 35
Shikirov Feruz Boxodirovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INVESTITSIYALASH SAMARADORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNI QIYOSIY TAHLILI 39
Jo‘rayeva Moxinur Axmadjon qizi

HUDUDLARNING QIYOSIY USTUNLIKLARI ASOSIDA YUQORI DAROMADLI ISH O‘RINLARINI YARATISH: “HUDUD–IXTISOSLASHUV–KASB–ISH BERUVCHI–DAROMAD” MODELI 49
Abdumukhtarov Anvarjon Akramjonovich

QURILISH XIZMATLARI KO‘RSATUVCHI KORXONALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISH SSENARIYLARI 55
Mamadiyev Ahmad Ulashovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O‘ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING SOLIQ-BYUDJET MEXANIZMLARI 62
Shokirova Dildora Shoyim qizi

O‘ZBEKISTONDA AVTOMOBIL YO‘LLARI TARMOG‘INING HOZIRGI HOLATI VA YO‘L QURILISHI XIZMAT KO‘RSATISHINI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI TAHLILI 66
Qurbonov Sharofiddin Xurramovich

ONLAYN VA SKORING TIZIMLARI ORQALI BERILADIGAN TEZKOR KREDITLARNI SUG‘URTALASHDAGI YANGI TENDENSIYALAR 73
Yusupov Ruslan Muxtarovich

ASSESSMENT MODEL FOR THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC SERVICE TRANSFORMATION IN THE DIGITAL ECONOMY 81
An Kwangmin

BIRLIK DOIRADA ANALITIK FUNKSIYALAR UCHUN YUQORI TARTIBLI DIFFERENSIAL SUBKOORDINATSIYA VA SUPERORDINATSIYA XOSSALARI 87
Jabborov Nasridin Mirzoodilovich
Sadullayeva Gulasal Ulug‘bek qizi

SOLID PROPELLANT COMPOSITION AND ITS EFFECT ON THE LAUNCH PERFORMANCE OF MODEL ROCKETS 93
Karimov Mustafo Aminboevich
Berdiyev Usmon Tolib o‘g‘li

BANKLAR ORQALI KORXONALARNING INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI 97
Gafurova Dilshoda Farxotovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ANALYSIS OF INVESTMENT ATTRACTION PRACTICES ACROSS ECONOMIC SECTORS 102
Tolqin Imomqulov
Ulugbek Turaqulov
INNOVATSION MEXANIZMLAR ASOSIDA O‘ZBEKISTONDA MIGRATSIYA JARAYONLARINI SAMARALI BOSHQARISH 105
Yoqubjon Toxirov
O‘ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA TARKIBIY TAHLILI 109
Muxtarov Botir Abdusattarovich
СТРУКТУРА ФОРМИРОВАНИЯ СТОИМОСТИ В ТЕКСТИЛЬНОЙ И ШВЕЙНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА: СДВИГ ЭКСПОРТНОЙ СТРУКТУРЫ ОТ ПРЯЖИ К ГОТОВОЙ ПРОДУКЦИИ 114
Муниса Турдибаева
OILAVIY KORXONALARNI BOSHQARISHDA ULARNING IQTISODIY MEXANIZMIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARDAN FOYDALANISH TAHLILI 124
Sultonov Bobirmirzo Mavlonjon o‘g‘li
QURILISH MATERIALLARINI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 133
Toshpulatov Asronbek Mutalibovich
KICHIK BIZNES SOHASIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING XORIJIY TAJRIBASI 139
Bolliyev Shamsiddin Tursunmamatovich
O‘QUV MARKAZLARI MISOLIDA ZAMONAVIY VA AN’ANAVIY MARKETINGNING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI 143
Dilshodjon Khikmatov
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ФАКТОРА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ ЧЕРЕЗ ПОВЫШЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ 151
Тожихонов Жавохир Алимджанович
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 157
Dadaboyeva Marg‘uba Mamasoliyevna
HUDUDIY SANOAT RIVOJI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY VOSITALARI HAMDA KORXONA MEXANIZMINI BAHOLASH USLUBIYOTI 164
Yusupova Nigina Djurayevna
O‘ZBEKISTONDA BOJXONA TO‘LOVLARINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI FISKAL AHAMIYATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 169
Fayzullayev Farrux Sharofovich
АНАЛИЗ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА УЧАСТИЯ БАНКОВ В ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТАХ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА 178
Юлдашева Шохсанам Дилмурадовна
ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УПРАВЛЕНИЯ В ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОЙ ЛОГИСТИКЕ (SMART LOGISTICS) 182
Мурадов Бахром Акрамжанович
Машарипов Масуд Нуможонович
ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ СТАНДАРТЫ КАК ДРАЙВЕР ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ТРАНСФЕРА: ВЛИЯНИЕ НА ЭКСПОРТНУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН 187
Тураева Сурия Тельмановна
Мерзаитова Хилола Наби кизи
TURIZM SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHDA BOJXONA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 198
Ergashev Qobiljon Ernazarovich

TIJORAT BANKLARIDA RISKKA YO‘NALTIRILGAN ICHKI AUDITNI TASHKIL ETISHNING XALQARO STANDARTLAR BILAN INTEGRATSIYALASHGAN ALGORITMI 203
Narziyev Xayotjon Azamatovich
MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNING QADRSIZLANISHINI KUTILAYOTGAN KREDIT ZARARLARI (ECL) MODELI ASOSIDA HISOBGA OLISH METODIKASI 210
Jumamurodov To‘libay Yeldashbayevich
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR QADRSIZLANISHIDAN KO‘RILGAN ZARARLARNI TAN OLISH, TAQSIMLASH VA QAYTA TIKLASH OPERATSIYALARINING HISOB TA’MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH 216
Fayzullayev Begzod Baxtiyor o‘g‘li
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING OPTIMAL MODELI VA FAOLIYATI SIFATINI BAHOLASH TIZIMI 222
Tojiyeva Shahlo Mahmatmurodovna
DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATIDA «XAVF TAHLILI» TUSHUNCHASINING IQTISODIY MOHIYATI VA XAVFLARNI KOMPLEKS TASNIFLASH 229
G‘ayimov Abdumalik Norbekovich
DAVLAT XARIDLARI AUDITIDA MUHIMLIKNI (MATERIALLIKNI) ANIQLASH USLUBI 235
Rajabov Shuxrat Ismayilovich
DAVLAT SEKTORI ICHKI AUDITIDA MUHIMLILIK VA RISK DARAJALARINI ANIQLASH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH: BIG DATA VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN IT-AUDIT PLATFORMASI KONSEPSIYASI 241
Ismatillayev Baypo‘lat Xushvaqtovich
ICHKI AUDITNING GLOBAL STANDARTLARI TALABLARINI TIJORAT BANKLARI AMALIYOTIGA JORIY ETISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 249
Ismailov Azizbek Madaminovich
AHOLI REAL DAROMADLARINI OSHIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI 258
Toshtemirov Shohruh Toshpo‘latovich
SUG‘URTA TASHKILOTLARIDA SUG‘URTA ISHINI YURITISH XARAJATLARI: TAHLIL VA ANALITIK HISOBNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 265
Murodov Habibullo Qodir o‘g‘li
NUKUS SHAHRI MISOLIDA MAHALLALARNING DEMOGRAFIK SIG‘IMI ASOSIDA LOKAL XIZMAT KO‘RSATISH OBYEKTLARINI NORMATIV LOYIHALASHTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 273
Bauetdinov Berdaq Zinatdin o‘g‘li
OLIY TA’LIM MUASSASALARINING INSTITUTSIONAL MUSTAQILLIGI VA TASHKILIY SAMARADORLIGI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 278
Berdiyev Sunnatullo Alikulovich
IQTISODIY O‘SISH VA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA YASHIL FISKAL SIYOSATNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI 283
Madaminova Maftuna Baxtiyor qizi
DAVLAT BUDJETIDA SOLIQ TUSHUMLARI O‘ZGARISHINING EKONOMETRIK TADQIQOTI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 288
Suvanova Muxlisa Umar qizi
ENERGETIKA RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY-MATEMATIK MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 292
Masharipov Aziz Axmadjanovich
ENERGETIKA INFRATUZILMASI RIVOJLANISHINING HUDUD IQTISODIY O‘SISHIGA TA’SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH 297
Sadullayev Axmadjon Ikrom o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRINI BOJXONA NAZORATI MAQSADLARIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 303
Kilichov Nazar Bafoyevich
Ergashev Qobiljon Ernazarovich

VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOT AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 310
Botirov Lazizbek Botirovich

KATTA MA’LUMOTLAR ASOSIDA TURISTIK XIZMATLARGA BO‘LGAN TALABNI PROGNOZLASHNING IQTISODIY-MATEMATIK MODELINI ISHLAB CHIQISH 314
Temirov Elyor Iskandarovich

TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI SAMARADORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI 322
Marpatov Shavkat Mavlonxonovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA AJRATILAYOTGAN BANK KREDITLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH 328
Alijonov Ilyosbek Alijonovich

THE ECONOMIC CHARACTERISTICS OF NON-PERFORMING LOANS AND THEIR IMPLICATIONS FOR BANK OPERATIONAL EFFICIENCY 334
Rustamov Jonibek Ravshanbek o‘g‘li

IQTISODIY TARMOQLAR RIVOJIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION KREDITLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 341
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o‘g‘li

TASHQI SAVDONI BOZOR NAZARIYASI ASOSIDA MINTAQANING BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI 346
Dilnoza Ochilova Ismoil qizi

TO‘QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNING SINERGIK SAMARALARINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 351
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

LOGISTIK TERMINALLAR FAOLIYATINI EKSPERT BAHOLASH USULI ASOSIDA TADQIQ ETISH 357
Zohidov Muhriddin G‘ofurjon o‘g‘li
Jumayev Sherzod Bahrom o‘g‘li

SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA XIZMATLAR SOHASINING IJTIMOIYIQTISODIY KO‘RSATKICHLARI VA HUDUDIY TAFOVUTLAR DARAJASI 367
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich
Sherzodova Diyora Sherzod qizi

QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIYIQTISODIY OMILLARNING AHOLI FAROVONLIGIGA TA’SIRINI STATISTIK BAHOLASH 373
Maxmatqulova Hikoyat G‘iyosiddin qizi

DIGITAL NOMADS AND THE CHANGING FACE OF GLOBAL TOURISM 379
Sirojiddinova Shahrizoda Davronovna

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 385
Sharipov Tohir Miraximovich

URGANCH JAMOAT TRANSPORTI YO‘NALISHLARINING MURAKKABLIK DARAJASINI BAHOLASH USLUBI 390
Abdullayeva Shahzodaxon Fazliddin qizi

AUDIT O‘TKAZISH USLUBIYOTINI KORXONANI HAYOTIY AYLANISH BOSQICHLARI TAHLILI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBNING MOHIYATI 395
Muydinov Erkin Djamaldinovich

HUDUDLARNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISHDA KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI 399
Raximov Jo‘rabek Raximovich
MINTAQA IQTISODIYOTINI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI 405
Mahmatrayimov Shahzod
HUDUDLAR IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH JARAYONLARIDA RAHBAR KADRLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 410
Bekchanov Davron Masharipovich
O‘ZBEKISTON TASHQI SIYOSATIDA KO‘P VEKTORLILIK: XITOY, ROSSIYA VA G‘ARB O‘RTASIDA MUVOZANATNI TA’MINLASH STRATEGIYASI 419
Omonova Maxliyo
Haydarova Malika
QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 423
Djalalova Durdona Dilshodbekovna
QURILISHDAGI IQTISODIY TEJAMKORLIK ASOSIDA LEGO G‘ISHT MATERIALLARINI TAHLIL QILISH 427
Askarov Xasanjon
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISH TAJRIBASI 432
Matkarimov Mansur
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INNOVATSION RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 439
Madrakhimov Kakhramon
Vaisov Dilshod Ibodullayevich
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE GLOBAL LABOR MARKET 445
Rahmatova Nargizaxon A’zamxonovna
Xamrayeva Sevinch Ikromjonovna
ROBOTLASHTIRISHNING MEHNAT BOZORIGA TA’SIRI: ISH O‘RINLARINING QISQARISHI YOKI YANGI KASBLAR TRANSFORMATSIYASI 451
Usmonov Farrux Furqatovich
Azimov Mirsaid Salimovich
TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA NOTARIF CHORALARNI QO‘LLASHDA XAVFNI BOSHQARISH TIZIMINING O‘RNI VA AHAMIYATI 456
Muzaffarov Azimjon Ashraf o‘g‘li
EXAMINING LEADERSHIP DIFFERENCES BETWEEN FEMALE AND MALE MANAGERS 460
Dilafruz Kuchkorova
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI MHXS (MOLIYAVIY HISOBNING XALQARO STANDARTI) TALABLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 468
Abdimurodov Baxrom Ochilovich
O‘ZBEKISTON SHAROITIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 473
Abdukarimova Muslima Abduaziz qizi
HUDUDLARDA TURIZMNI IMMERSIV TAJRIBALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 477
Kasimova Yulduz Baxtiyorovna
DAVLAT TIBBIY SUG‘URTASIDA STRATEGIK XARID: PASSIV MOLIYALASHTIRISHDAN STRATEGIK XARIDGA O‘TISHNING NAZARIY ASOSLARI 485
Kilichev Fazliddin Usmanovich
ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА В РЕГИОНАХ УЗБЕКИСТАНА 493
Шадманова Мадинахон Омонулла кизи

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ОТ УПРАВЛЕНИЯ МЕРОПРИЯТИЯМИ К УПРАВЛЕНИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ: DATA-INFORMED МОДЕЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УНИВЕРСИТЕТАХ УЗБЕКИСТАНА 501
Сабиров Алишер Саибович

ИЗУЧЕНИЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ И КОНТРОЛЯ В ПРОЦЕССЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА В ООО «SATURN METAL» 509
Мусаева Шоира Азимовна

O'ZBEKISTON IQLIM SHAROITIDA DONADOR O'G'ITLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 518
Boltayev Baxriddin

O'ZBEKISTON SHAROITIDA ZAMONAVIY TURIZM TALABLARIGA MOS TURISTIK RESURSLAR SALOHIYATI 525
Suyunov Alijon

BOSHQARUV MEXANIZMLARING RAQOBAT STRATEGIYASI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI 530
Islomov Shuhrat Ma'rufjonovich
Nabiyeva Zumrad Zafarovna

CRM TIZIMINING NAZARIY-ASOSIY TAMOYILLARI VA ULGURJI SAVDODA ROLI 536
Islomov Shuhrat Marufjonovich
Raimova Diyora Botirovna

INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF THE TRANSFORMATIONAL MODEL OF THE DIGITAL ECONOMY UNDER GLOBALIZATION 541
Abruyeva Xilola Sherbekovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA RAHBAR KADRLAR TAYYORLASHDA MENTORLIK TIZIMINI JORIY ETISH SAMARADORLIGI 551
Xurshida Maxmadaminova

EKOLOGIK INNOVATSIYALAR ORQALI BIOIQTISODIYOT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH 556
Odiljonov Turopjon Erkinjon o'g'li

AGRAR SEKTORDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI SAMARADORLIGIGA HUDUDIY OPTIMALLASHTIRISH YONDASHUVI 560
Qurbonov Alisher Boboqulovich

TABIIY MONOPOL KORXONALARNI BOSHQARISHNING INNOVATSION TASHKILIYIQTISODIY MODELINI ISHLAB CHIQISH 568
Umarova Irodaxon Nuraliyevna

O'ZBEKISTONDA EKOTURIZM RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY TAHLIL QILISH 575
Shoraximov Shomansur Shomaxmudovich

KICHIK TADBIRKORLIK FAOLIYATI BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI 582
Jo'raxonov Muzaffar Eskandarovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KORPORATIV KREDITLASHDA SUN'IY INTELLEKT VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 590
Yuzbayeva Shaxsanam Ma'rufovna

AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA KUTUBXONA TIZIMIDA PLATFORMA JORIY ETISHNING DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI 595
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li

HUDUDLARDA SOLIQ XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ARIMA MODELI ASOSIDAGI PROGNOZ SSENARIYLARI 602
Mamatraimov Uchqun Xushmamatovich

QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA INNOVATSION YANGILIKLARNI QO'LLASH 607
Umaraliyeva Nasiba

O‘ZBEKISTONDAGI DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI XUSUSIYLASHTIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUVNING AHAMIYATI 610
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o‘g‘li
TASHQI SAVDONI RIVOJLANTIRISHDA KLASTERNING AHAMIYATI VA MINTAQA IQTISODIYOTIDA TUTGAN O‘RNI 616
Latipov Xursandbek Durdiboy o‘g‘li
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA INNOVATSION BOSHQARUVNI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ISLOHOTLAR 622
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA INNOVATSION BOSHQARUVNI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ISLOHOTLAR

Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i
i.f.f.d. (PhD), v.b. dotsent
E-mail: jonibekfayzullayev119@gmail.com
ORCID: 0009-0005-4475-6787

Annotatsiya. O'zbekiston Respublikasida qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari kompleks tahlil qilingan. Tarmoqni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, innovatsion boshqaruvning zamonaviy konsepsiyalari hamda ularning ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, innovatsion boshqaruvning qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar raqobatbardoshligini oshirishdagi ahamiyati, resurslardan samarali foydalanish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish, mahsulot sifati va eksport salohiyatini oshirishga ko'rsatadigan ta'siri baholangan.

Kalit so'zlar: innovatsion boshqaruv, qurilish materiallari sanoati, sanoat korxonalari, innovatsiya, raqamli transformatsiya, raqobatbardoshlik, investitsiya, modernizatsiya, ishlab chiqarish samaradorligi, sanoat siyosati, raqamli menejment, texnologik innovatsiyalar, resurslardan samarali foydalanish, eksport salohiyati, barqaror rivojlanish.

Abstract. The theoretical and practical aspects of organizing innovation management in construction materials manufacturing enterprises in the Republic of Uzbekistan are comprehensively analyzed. The study examines the ongoing reforms aimed at developing the industry, modern concepts of innovation management, and their impact on production efficiency. In addition, the role of innovation management in enhancing the competitiveness of construction materials manufacturing enterprises is evaluated, with particular emphasis on the efficient use of resources, the implementation of digital technologies, the optimization of production costs, and the improvement of product quality and export potential.

Keywords: innovation management, construction materials industry, industrial enterprises, innovation, digital transformation, competitiveness, investment, modernization, production efficiency, industrial policy, digital management, technological innovation, efficient resource utilization, export potential, sustainable development.

Аннотация. Проведён комплексный анализ теоретических и практических аспектов организации инновационного управления на предприятиях по производству строительных материалов Республики Узбекистан. Исследованы реализуемые реформы, направленные на развитие отрасли, современные концепции инновационного управления и их влияние на эффективность производства. Кроме того, дана оценка роли инновационного управления в повышении конкурентоспособности предприятий по производству строительных материалов, эффективности использования ресурсов, внедрении цифровых технологий, оптимизации производственных затрат, а также повышении качества продукции и экспортного потенциала.

Ключевые слова: инновационное управление, промышленность строительных материалов, промышленные предприятия, инновации, цифровая трансформация, конкурентоспособность, инвестиции, модернизация, эффективность производства, промышленная политика, цифровой менеджмент, технологические инновации, эффективное использование ресурсов, экспортный потенциал, устойчивое развитие.

KIRISH

Iqtisodiyotning barqaror oʻsish surʼatlarini taʼminlashda sanoat tarmoqlarining texnologik yangilanishi va boshqaruv tizimining takomillashuvi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Xususan, zamonaviy iqtisodiy munosabatlarda ishlab chiqarish omillaridan samarali foydalanish, innovatsion mahsulotlar yaratish va ularni bozorga tezkor olib chiqish korxonalar faoliyati samaradorligini belgilovchi asosiy mezonlardan biriga aylanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, innovatsion boshqaruv nafaqat yangi gʻoyalarni ishlab chiqish va joriy etish jarayoni, balki korxonaning barcha funksional yoʻnalishlarini yagona strategik maqsad sari muvofiqlashtiruvchi kompleks boshqaruv tizimi sifatida qaraladi.

Dunyo mamlakatlari tajribasi shuni koʻrsatadiki, yuqori iqtisodiy oʻsish surʼatlariga erishgan davlatlarda sanoat korxonalari faoliyati ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va yuqori texnologiyalarga tayangan holda tashkil etilgan. Bu esa innovatsion rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi omili sifatida boshqaruv tizimining ahamiyatini yanada oshiradi. Korxonalarning bozorda muvaffaqiyatga erishishi innovatsion faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish darajasiga tobora koʻproq bogʻliq boʻlib bormoqda.

Qurilish materiallari ishlab chiqarish sohasi sanoatning kapital sigʻimi yuqori boʻlgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Unda ishlab chiqarish jarayonlari koʻp bosqichli texnologik sikllarga ega boʻlib, katta hajmdagi energiya, tabiiy resurslar va moliyaviy mablagʻlardan foydalanishni talab etadi. Shu sababli mazkur tarmoqda ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mahsulot tannarxini optimallashtirish va ishlab chiqarish quvvatlaridan samarali foydalanish bevosita boshqaruv tizimining sifati bilan bogʻliqdir. Innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish esa ushbu vazifalarni amalga oshirishning samarali yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi.

Soʻnggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning muhim yoʻnalishlaridan biri sanoat tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish hisoblanadi. Bu jarayon ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, raqamli iqtisodiyot elementlarini keng joriy etish, xususiy investitsiyalarni ragʻbatlantirish, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish hamda mahalliy korxonalarning xalqaro qiymat zanjirlaridagi ishtirokini kengaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar bilan uzviy bogʻliqdir. Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar ham mazkur jarayonlarning faol ishtirokchilari sifatida oʻz boshqaruv modellarini takomillashtirishga alohida eʼtibor qaratmoqda.

Zamonaviy innovatsion boshqaruv konsepsiyasida inson kapitaliga investitsiya kiritish alohida oʻrin egallaydi. Chunki har qanday innovatsiyaning asosiy manbai bilimli, tashabbuskor va yuqori malakali kadrlar hisoblanadi. Shu munosabat bilan korxonalarda korporativ taʼlim tizimini rivojlantirish, xodimlarning kasbiy malakasini muntazam oshirish, innovatsion gʻoyalarni ragʻbatlantirish hamda ijodiy mehnat muhitini shakllantirish boshqaruvning muhim vazifalaridan biriga aylanmoqda. Bu esa innovatsion boshqaruvning nafaqat texnik va iqtisodiy, balki ijtimoiy yoʻnalishga ham ega ekanligini koʻrsatadi.

Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun ishlab chiqarish jarayonlarini raqamli monitoring qilish, texnologik koʻrsatkichlarni bashoratlash, uskunalarning texnik holatini oldindan baholash hamda avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ushbu imkoniyatlarni amaliyotga keng tatbiq etish va ularni boshqaruv tizimi bilan integratsiya qilishning iqtisodiy samaradorligini yanada chuqurroq oʻrganish istiqbolli ilmiy yoʻnalishlardan biri hisoblanadi.

Innovatsion boshqaruvni baholash milliy xususiyatlarga mos uslubiy yondashuvlarni ishlab chiqish zarurati bilan ham belgilanadi. Xorijiy mamlakatlar tajribasida qoʻllanilayotgan modellar mahalliy iqtisodiy muhit, institutsional sharoit va tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan holda takomillashtirilishi yanada yuqori samaradorlikni taʼminlashga xizmat qiladi. Shu sababli Oʻzbekiston sharoitida qurilish materiallari sanoati uchun innovatsion boshqaruv samaradorligini baholash mezonlari, koʻrsatkichlar tizimi va tashkiliy modellarini takomillashtirish ilmiy hamda amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Innovatsion boshqaruv masalasi boʻyicha xorijiy adabiyotlarda korxona raqobatbardoshligini taʼminlashda bilim, texnologiya, tashkiliy moslashuvchanlik va tashqi muhit bilan oʻzaro aloqalar muhim omillar sifatida talqin etiladi. Jumladan, J. Tidd, J. Bessant va K. Pavitt innovatsiyani texnologik, bozor va tashkiliy oʻzgarishlarni integratsiyalovchi boshqaruv jarayoni sifatida izohlaydi [1]. Ularning yondashuvi qurilish materiallari sanoati uchun muhim ahamiyatga ega, chunki ushbu tarmoqda faqat yangi uskunalarni xarid qilish yetarli emas, balki bozor talabi, ishlab chiqarish jarayoni, logistika va mahsulot sifatini boshqarish yagona tizim doirasida oʻzaro muvofiqlashtirilishi zarur. Shu bilan birga, mazkur yondashuvni rivojlanayotgan mamlakatlar korxonalari sharoitiga yanada moslashtirish maqsadida moliyaviy resurslar, kadrlar salohiyati va institutsional muhit omillarini kengroq yoritish istiqbolli yoʻnalishlardan biri hisoblanadi.

D. Tis, G. Pisano va E. Shuen tomonidan ilgari surilgan “dinamik qobiliyatlar” nazariyasi korxonaning ichki va tashqi resurslarini tez oʻzgaruvchan muhit talablariga mos ravishda qayta tashkil etish qobiliyatini

asoslaydi [2]. Mazkur yondashuv qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun ayniqsa dolzarbdir, chunki xomashyo narxlari, energiya sarfi, qurilish bozoridagi talab va texnologik standartlar muntazam ravishda yangilanib boradi. Ushbu nazariya strategik moslashuvchanlikni chuqur yoritishi bilan birga, uni korxonalar faoliyatida amaliy koʻrsatkichlar orqali baholash metodologiyasini yanada takomillashtirish imkoniyatlari mavjud.

Mahalliy tadqiqotlarda ham sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruvni tashkil etish masalasi turli jihatlar boʻyicha oʻrganilgan. B. B. Baxtiyorov Oʻzbekiston sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv amaliyotining oʻziga xos xususiyatlari va rivojlanish yoʻnalishlarini tahlil qilib, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish, innovatsion loyihalarni joriy etishda konsalting xizmatlarini rivojlantirish, kadrlar salohiyatini oshirish hamda korxonalararo hamkorlikni kengaytirish muhimligini ta'kidlaydi [4]. Ushbu tadqiqotning muhim jihati shundaki, muallif innovatsion boshqaruvni umumiy nazariy tushuncha sifatida emas, balki Oʻzbekiston sanoat korxonalari amaliyoti bilan uzviy bogʻliq holda baholaydi.

N. Xaydarova qurilish materiallari sanoati korxonalarining innovatsion salohiyatini boshqarish masalasini tadqiq etib, innovatsion faoliyat samaradorligi moliyaviy resurslar, investitsiyalar va ularni oʻz vaqtida jalb etish bilan bevosita bogʻliqligini asoslab beradi [5]. Ushbu yondashuv tarmoq xususiyatlariga yaqinligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, innovatsion salohiyatni baholashda raqamli texnologiyalar, ekologik innovatsiyalar va korporativ boshqaruv omillarini yanada kengroq qamrab olish istiqbolli ilmiy yoʻnalishlardan biri hisoblanadi.

X. Tolibjonovning sanoat korxonalarida innovatsion loyihalarni boshqarish amaliyotiga bagʻishlangan tadqiqotida yirik sanoat subyektlari misolida texnologik yangilanish va innovatsion boshqaruv tizimlari tahlil qilingan [6]. Ushbu tadqiqotning asosiy afzalligi uning amaliyot bilan uzviy bogʻliqligidadir. Shu bilan birga, qurilish materiallari sanoatiga xos texnologik sikllar, energiya sigʻimi va xomashyo bazasi kabi omillarni yanada chuqurroq oʻrganish ushbu yoʻnalishdagi ilmiy izlanishlarni boyitishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, xorijiy adabiyotlarda innovatsion boshqaruvning nazariy modellari, tashkiliy qobiliyatlar va bilimlarni oʻzlashtirish jarayonlari keng yoritilgan. Mahalliy tadqiqotlarda esa Oʻzbekiston sanoat korxonalaridagi amaliy tajribalar, moliyaviy imkoniyatlar va tashkiliy mexanizmlarga koʻproq e'tibor qaratilgan. Shu bilan birga, qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni raqamli transformatsiya, resurs tejamkorligi, ekologik standartlar, klasterlashuv va investitsiya samaradorligi bilan kompleks bogʻliqlikda oʻrganishga oid ilmiy izlanishlarni yanada rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot ana shu yoʻnalishdagi ilmiy qarashlarni boyitishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Oʻzbekiston Respublikasida qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni rivojlantirishga qaratilgan islohotlarni tadqiq etishda tizimli tahlil, tarixiylik va mantiqiylik, induksiya va deduksiya, analiz va sintez, qiyosiy va selektiv tahlil, monografik tahlil hamda guruhlash usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qurilish materiallari sanoatida innovatsion rivojlanishning ahamiyatini belgilovchi omillardan yana biri tarmoqning iqtisodiyotning koʻplab sohalari bilan kooperatsion aloqalarga ega ekanligidir. Ushbu tarmoqda yaratilayotgan qoʻshimcha qiymat mashinasozlik, kimyo sanoati, transport-logistika, energetika va qurilish sohalarining rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir koʻrsatadi. Demak, qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda boshqaruv sifatining oshirilishi butun sanoat tizimida multiplikativ iqtisodiy samaralarning yuzaga kelishiga xizmat qiladi.

Oʻzbekiston Respublikasida qurilish materiallari sanoatida innovatsion boshqaruvni tashkil etish boʻyicha qator institutsional va normativ-huquqiy islohotlar amalga oshirilgan. Ushbu islohotlarning asosiy yoʻnalishlari quyidagilardan iborat:

- tarmoqni raqamlashtirish va korxonalarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish;
- xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali zamonaviy texnologik liniyalarni oʻrnatish hamda ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish;
- korxonalarda xalqaro standartlarga asoslangan sifat menejmenti tizimlarini joriy etishni ragʻbatlantirish;
- innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan samarali foydalanish;

kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini innovatsion boshqaruv talablariga mos ravishda rivojlantirish;

- energiya samaradorligi yuqori boʻlgan **"yashil"** texnologiyalarni joriy etishni qoʻllab-quvvatlash.

Mazkur islohotlar natijasida qator korxonalarda ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarishda raqamli tizimlar (ERP tizimlari va ishlab chiqarishni rejalashtirish dasturlari) joriy etildi. Bu esa mahsulot tannarxini optimallashtirish, sifat nazoratini takomillashtirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezkorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, davlat tomonidan imtiyozli kreditlar va soliq imtiyozlarining taqdim etilishi korxonalarning texnologik modernizatsiya jarayonlariga investitsiyalarni kengroq yo‘naltirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratmoqda.

Olib borilgan tahlillar asosida qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni tashkil etish bo‘yicha quyidagi asosiy yo‘nalishlarni yanada rivojlantirish maqsadga muvofiqligi aniqlandi:

- innovatsion faoliyatni moliyalashtirish uchun uzoq muddatli moliyaviy resurslar imkoniyatlarini kengaytirish;
- malakali mutaxassislar, ayniqsa, raqamli boshqaruv tizimlari bo‘yicha kadrlar tayyorlash tizimini tarmoq ehtiyojlariga yanada moslashtirish;
- tarmoqda innovatsion faoliyatni rag‘batlantiruvchi normativ-huquqiy bazani izchil takomillashtirish.

Mazkur yo‘nalishlarni rivojlantirish maqsadida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz: birinchidan, qurilish materiallari sanoatida innovatsion loyihalarni moliyalashtirishga ixtisoslashgan moliyaviy institutlar faoliyatini kengaytirish; ikkinchidan, oliy ta’lim muassasalari va korxonalar o‘rtasida amaliyot-o‘quv markazlarini tashkil etish orqali kadrlar tayyorlash sifatini oshirish; uchinchidan, kichik va o‘rta korxonalarni raqamlashtirish bo‘yicha maslahat xizmatlari ko‘rsatish tizimini rivojlantirish; to‘rtinchidan, ilmiy-tadqiqot institutlari bilan ishlab chiqarish korxonalari o‘rtasida innovatsion klasterlar shaklidagi hamkorlikni kengaytirish.

1-jadval
O‘zbekiston Respublikasida sement ishlab chiqarish dinamikasi[1]

Yil	Sement ishlab chiqarish, mln tonna	O‘sish sur’ati, %
2015	7,6	–
2016	8,46	+11,3
2017	9,1	+7,6
2018	9,8	+7,7
2019	10,4	+6,1
2020	11,0	+5,8
2021	12,1	+10,0
2022	13,0	+7,4
2023	12,6	–3,1
2024	17,6	+39,7
2025	19,8	+12,5

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinadiki, **2015–2023-yillar** davomida sement ishlab chiqarish hajmi nisbatan barqaror sur’atlarda rivojlanib, o‘rtacha yillik o‘sish **6–10 %** atrofida kuzatilgan. **2023-yilda** ishlab chiqarish hajmida qisqa muddatli pasayish qayd etilgan bo‘lsa-da, **2024–2025-yillarda** amalga oshirilgan islohotlar va investitsion faollik natijasida ishlab chiqarish hajmi sezilarli darajada oshib, yuqori natijalarga erishilgan.

Ko‘rsatkichlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, **2015–2025-yillar** mobaynida tarmoqning qiymat ko‘rsatkichlarida ifodalangan ishlab chiqarish hajmi qariyb **5,7 barobar** oshgan. Ayniqsa, **2020-yildan** keyingi davrda kuzatilgan barqaror o‘sish innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish, texnologik jarayonlarni takomillashtirish hamda mahsulot turlarini diversifikatsiya qilish natijasi sifatida baholanishi mumkin.

Yuqorida keltirilgan statistik ko‘rsatkichlar asosida qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda yuqori samaradorlikka erishish uchun innovatsion boshqaruv tizimining tarkibiy elementlarini sxematik tarzda ifodalash mumkin.

O‘zbekistonda qurilish materiallari sanoatini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirishni baholashda tarmoqning sanoat ishlab chiqarishi, qurilish ishlari hajmi, investitsiya faolligi, kichik biznes ishtiroki va narx omillari bilan bog‘liq ko‘rsatkichlar muhim ahamiyat kasb etadi. Rasmiy statistikada qurilish materiallari sanoatiga eng yaqin tarmoq sifatida **«Boshqa nometall mineral mahsulotlar ishlab chiqarish»** yo‘nalishi keltiriladi. Ushbu yo‘nalish sement, gips, ohak, beton buyumlari, keramika, oyna va boshqa qurilish materiallari ishlab chiqarishni qamrab oladi. Statistika agentligi ma’lumotlarida mazkur yo‘nalish bo‘yicha **2015–2025-yillar** kesimida sanoat mahsuloti hajmi, fizik hajm indeksi hamda investitsiyalar to‘g‘risidagi ma’lumotlar ochiq e’lon qilingan.

1 Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston Respublikasida qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni tashkil etish iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va tarmoqning raqobatbardoshligini oshirish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot yakunlari bo‘yicha quyidagi xulosalarga kelindi:

- innovatsion boshqaruv korxonalarning texnologik, tashkiliy va boshqaruv jarayonlarida uzluksiz yangilanishni ta’minlash orqali ularning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiluvchi kompleks tizim hisoblanadi;
- **2015–2025-yillar** kesimidagi statistik tahlil natijalari davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar samarasi sifatida sement ishlab chiqarish hajmi **2,6 barobar**, tarmoqning umumiy ishlab chiqarish hajmi **5,7 barobar**, eksport hajmi esa qariyb **19 barobar** oshganini ko‘rsatadi;
- tarmoqning mintaqaviy tuzilmasi ishlab chiqarish quvvatlarini yanada muvozanatli rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligini, mahsulot turlari bo‘yicha tahlil esa ayrim segmentlarda rivojlanish sur’atlari turlicha ekanligini ko‘rsatadi;
- tarmoq korxonalarida innovatsion boshqaruvni yanada rivojlantirish maqsadida moliyaviy, kadrlar va institutsional qo‘llab-quvvatlash choralarini kompleks ravishda amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda innovatsion boshqaruvni tashkil etish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar bermoqda. Kelgusida ushbu jarayonlarni izchil davom ettirish, barcha tarmoq korxonalarini, jumladan, kichik va o‘rta biznes subyektlarini innovatsion jarayonlarga kengroq jalb etish hamda hududiy va mahsulot tarkibidagi rivojlanish imkoniyatlarini yanada samarali ro‘yobga chiqarish mamlakat sanoat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Tidd, J. Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change / J. Tidd, J. Bessant, K. Pavitt. – Chichester : John Wiley & Sons, 2005.
2. Teece, D. J. Dynamic Capabilities and Strategic Management / D. J. Teece, G. Pisano, A. Shuen // Strategic Management Journal. – 1997. – Vol. 18, No. 7. – P. 509–533.
3. Zahra, S. A. Absorptive Capacity: A Review, Reconceptualization, and Extension / S. A. Zahra, G. George // Academy of Management Review. – 2002. – Vol. 27, No. 2. – P. 185–203.
4. Baxtiyorov, B. B. O‘zbekiston sanoat korxonalari innovatsion boshqaruvi amaliyotining o‘ziga xos xususiyatlari va mavjud muammolari / B. B. Baxtiyorov // Iqtisod va moliya. – 2022. – № 5 (153).
5. Xaydarova, N. Qurilish materiallari sanoati korxonalarining innovatsion salohiyatini boshqarish / N. Xaydarova // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar : ilmiy elektron jurnal.
6. Tolibjonov, X. O‘zbekiston Respublikasi sanoat korxonalarida innovatsion loyihalarni boshqarish amaliyotining joriy holati tahlili / X. Tolibjonov. – 2025.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/2

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz